

Н. І. Гражевська, В. І. Трохименко

ІНСТИТУЦІЙНА ЗМІНА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЗА УМОВ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Висвітлено суперечності розвитку сучасного світового господарства, пов'язані з фінансифікацією економіки та гіпертрофованим домінуванням фінансового сектору. Проаналізовано сучасний стан і проблеми інституційної зміни світової економіки, спрямованої на підвищення ефективності глобального фінансового регулювання.

Contradictions in current world economic development connected with the financialization of the economy and hypertrophied dominance of the financial sector are considered. Current stage and main problems of the institutional change in the world economy, directed to increase the efficiency of the global financial regulation, are analyzed.

Ключові слова: інституційна зміна світової економіки, фінансова глобалізація, фінансифікація економіки, наднаціональний рівень фінансового регулювання та нагляду, інтегровані системи регулювання фінансового сектору.

Численні теоретичні дослідження та гострі дискусії, що активізувалися наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст., засвідчують зростаючий інтерес науковців до проблем фінансової глобалізації як визначальної домінанти сучасного етапу розвитку світового господарства, пов'язаного з фундаментальними перетвореннями в усіх сферах людської життєдіяльності. На думку вітчизняних і зарубіжних дослідників, нині у світі склалася якісно нова геоекономічна і геополітична ситуація, пов'язана з посиленням системної нестійкості, виникненням загрозованих явищ турбулентності та транскордонних ризиків. Глобальна криза 2007—2009 рр. наочно продемонструвала вразливі місця в діяльності впливових міжнародних фінансово-економічних організацій, які не змогли спрогнозувати кризові явища, оцінити їхні масштаби, запропонувати превентивні заходи й забезпечити координацію національних фінансових систем. За цих обставин перед економічною наукою та господарською практикою постала проблема зміни сформованих “правил гри” в межах глобальної системи координат із метою забезпечення фінансової стабільності світової економіки.

Аналізу причин, природи та наслідків глобальної фінансово-економічної кризи присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних економістів: А. Арсеєнка, В. Базилевича, О. Барановського, Р. Барро, У. Бека, П. Бергера, А. Гальчинського, В. Гейця, С. Глазьева, А. Гриценка, П. Єщенко, П. Кругмана, С. Міщенко, С. Науменкової, Д. Родріка, Дж. Стігліца, А. Філіпенка, С. Фішера, Ю. Шишкова [1—18] та ін. Водночас дискусійність проблем інституційної зміни світової економіки під впливом глобальних фінансово-економічних потрясінь потребує подальших досліджень у цій царині, що й зумовило вибір тематики та мети пропонованої статті.

© Гражевська Н. І., Трохименко В. І., 2013

Загально визнано, що сучасна світова економіка є нелінійною та нерівноважною ринковою системою, в основі саморозвитку якої — самовідтворення капіталу як дисипативної структури, що характеризується системною розпорошеністю, зростанням самодостатності окремих структурних ланок і, як наслідок, втратою стандартної уніфікованості відповідних процесів та функціональних структур [7, с. 6]. Яскравим свідченням цього є фінансіалізація як мегатренд глобального розвитку, пов'язаний із гіпертрофованим домінуванням фінансового сектору [2, с. 11]. Наприкінці ХХ ст. лише 1—2 % світового обороту капіталу були пов'язані з торгівлею та прямими іноземними інвестиціями, тоді як решта 98—99 % — із валютно-фінансовими спекуляціями та короткостроковими капіталовкладеннями [19, с. 269].

Посилення взаємозалежності окремих країн у сфері фінансових відносин, вільний та безперешкодний рух капіталів між країнами і регіонами, підпорядкований реалізації глобальних фінансових стратегій транснаціональних корпорацій та банків, прискорений розвиток світового фінансового ринку та становлення системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів призвели до усунення раніше неподоланих бар'єрів між товарним і фондовим ринками, між торгівлею товарами та цінними паперами. На думку фахівців ЮНКТАД, ці ринки дедалі більше інтегруються, а їхні учасники “можуть істотно впливати на ціни і створювати спекулятивні “бульбашки”, завдаючи величезних збитків нормальній торговій діяльності та ринковій ефективності” [20, с. 39].

Глобальна фінансово-економічна криза 2007—2009 рр. яскраво висвітлила проблему недосконалості інституційного облаштування сучасного світового господарського середовища, засвідчивши, що суто ринкове саморегулювання не в змозі сформувати глобальну економічну систему, здатну адекватно реагувати на дестабілізуючі фактори та ефективно протидіяти їм. За словами відомого західного дослідника Дж. Стігліца, ця криза висвітлила фундаментальні проблеми не лише національних систем регулювання фінансів, конкуренції й корпоративного управління, а й міжнародних інститутів та організацій, створених з метою забезпечення фінансової та економічної стабільності [15, с. 310]. Результати опитування 223 експертів із 51 країни засвідчують, що сьогодні експертне співтовариство не готове видати мандат довіри жодній із наявних наднаціональних структур. Максимальний бал 2,9 за п'ятибальною шкалою отримали ЄС і G20, мінімальний (2,1) — ООН. Щодо впливових міжнародних фінансових організацій, то найбільшу кількість балів набрав МВФ (3,2), мінімальну — Форум фінансової стабільності (2,5) [21, с. 4, 8].

Йдеться про суттєві системні вади, притаманні діяльності цих структур: недемократичний спосіб просування ліберальних глобалістських принципів; нав'язування типових схем економічної політики й нехтування національною специфікою господарського розвитку; прийняття рішень, спрямованих на захист інтересів транснаціональних компаній і правлячих еліт; бюрократизацію,

надмірну формалізацію та інституційну інертність [22, с. 326]. Крім того, сучасні міжнародні організації не володіють достатніми фінансовими ресурсами, необхідними для подолання наслідків глобальної кризи, що породжує вибіркову підтримку окремих країн та надмірну політизацію процесу надання фінансової допомоги.

За таких обставин виникла об'єктивна потреба в інституційній зміні світової економіки з метою забезпечення її ефективного фінансового регулювання. Серед найважливіших кроків, здійснених у цьому напрямі протягом 2008—2010 рр., слід назвати запровадження наднаціонального рівня регулювання та нагляду й нових форматів ухвалення відповідних рішень, зокрема перетворення G20 (“Великої двадцятки”, або Групи двадцяти міністрів фінансів та керівників центральних банків, що об'єднала ЄС та 19 країн світу, на частку яких у сукупності припадає близько 85 % глобального ВВП) на головний форум для обговорення та вирішення проблем розвитку глобальної економіки; заснування Ради з фінансової стабільності, основне завдання якої — виявлення слабких місць у функціонуванні світової фінансової системи, розроблення і застосування регулюючої та наглядової політики у цій сфері; прийняття третьої редакції Міжнародних правил банківського регулювання та міжнародних розрахунків (Базеля III), що ґрунтуються на жорсткому контролюванні відносних, а не абсолютних показників банківської діяльності, головним чином адекватності та ліквідності, які до 2019 р. мають стати єдиною регулятивною платформою для банківських систем країн G20 [23].

Так, Форум G20 у квітні 2009 р. в Лондоні прийняв рішення: потроїти ресурси МВФ з метою надання допомоги країнам, які найбільше постраждали від глобальної фінансово-економічної кризи; розгорнути реальну боротьбу з офшорними зонами, в яких приховуються тіньовий та спекулятивний капітали; активно перешкоджати посиленню взаємного протекціонізму, об'єктивно зумовленого посиленням конкуренції країн за ринки збуту в умовах недостатнього внутрішнього попиту, тощо. Водночас на зустрічі лідерів країн G20 у Пітсбурзі у вересні 2009 р. було вирішено створити ефективну систему прогнозування економічних криз і сформувати нову Раду з фінансової стабільності, в яку ввійдуть країни G20, всі члени Форуму фінансової стабільності та Європейська Комісія. Зазначені трансформації пов'язані з необхідністю ідентифікації та попередження фінансових ризиків, а також поліпшення регулювання та нагляду за всіма системно важливими фінансовими установами, інструментами та ринками.

Важливим напрямом інституційних змін світової економіки є реформування статусу, цілей та системи управління МВФ, покликаного відігравати вирішальну роль у забезпеченні глобальної фінансової стабільності та збалансованого зростання. Йдеться про зміну механізму кредитування та створення нової гнучкої кредитної лінії; перерозподіл квот на користь менш розвинутих

країн; забезпечення рівноваги між макро- та мікропруденційним наглядом у банківському й фінансовому секторах економіки; удосконалення регулювання та забезпечення прозорості функціонування фінансових ринків; обмеження спекулятивних фінансових операцій; подальші кроки на шляху обмеження інформаційної асиметрії на фінансових ринках, реформування діяльності рейтингових агентств, кредитних бюро, аудиторських компаній, поліпшення якості фінансової звітності шляхом розвитку міжнародних стандартів у цій сфері тощо.

У посткризовий період у механізмах регулювання фінансових секторів провідних країн та їх регіональних об'єднань відбулися зміни в напрямі попередження глобальних системних ризиків.

Зокрема, в Європейському Союзі в 2010 р. було сформовано такі нові наднаціональні організації:

— Європейську раду із системних ризиків (*European Systemic Risk Board, ESRB*), створену при Європейському центральному банку (ЄЦБ) з метою моніторингу стану фінансової системи ЄС і раннього виявлення проблем у цій сфері, розроблення рекомендацій для національних регуляторів щодо подолання негативних наслідків фінансових криз і координації діяльності нових органів регулювання й нагляду за окремими фінансовими ринками;

— Європейську систему фінансового нагляду (*European System of Financial Supervision, ESFS*), до складу якої входять національні регулятори та три нові органи нагляду за діяльністю окремих секторів, а саме: 1) Європейська банківська адміністрація (*European Banking Authority, EBA*); 2) Європейська страхова та пенсійна адміністрація (*European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA*); 3) Європейська ринкова та облігаційна адміністрації (*European Securities and Markets Authority, ESMA*), покликані виконувати функції посередників між об'єднаними загальноєвропейськими та національними регуляторами. Важливу роль у цій системі відіграє Об'єднаний комітет європейських наглядових органів (*Joint Committee of the European Supervisory Authorities, JCESA*), відповідальний за узагальнення правил нагляду, розроблення технічних стандартів, інструкцій та роз'яснень, які можуть використовуватися національними регуляторами й урядами в процесі прийняття регуляторних рішень [13, с. 5].

Новостворені органи регулювання та нагляду за діяльністю окремих сегментів європейського фінансового сектору мають широкі повноваження і функції контролю, а також право заборони чи обмеження діяльності на фінансових ринках окремих установ, дії яких загрожують регіональній фінансовій стабільності. Важливою особливістю є пріоритетність прийнятих ними рішень щодо національних наглядових органів. Зокрема, до функцій Європейської банківської адміністрації, яка розпочала діяльність з 1 січня 2011 р., належать: запобігання регулятивному арбітражу, зміцнення координації міжнародного

нагляду, забезпечення рівних умов функціонування та сприяння зближенню наглядових органів окремих країн ЄС, регулювання платежів, обігу електронних грошей, а також питань, пов'язаних із корпоративним управлінням, аудитом та фінансовою звітністю [24].

У жовтні 2012 р. було прийнято рішення про запровадження Єдиного механізму нагляду за діяльністю банків Єврозони, що стало першим кроком до створення Європейського банківського союзу. В межах нової структури всі наглядові функції буде покладено на ЄЦБ, під нагляд якого з 1 липня 2013 р. підпадають 200 системно важливих банків Єврозони (банківські установи, активи яких перевищують 30 млрд євро, або установи і організації з активами, еквівалентними 20 % ВВП країни), а з 1 січня 2014 р. — усі інші банки, за винятком фінансових установ Великобританії, Швеції і Чехії. Крім того, обов'язковому контролю з боку ЄЦБ підлягатимуть три найбільших банки в кожній країні — члені ЄС. Наступним кроком на шляху формування Європейського банківського союзу стане заснування загальноєвропейського агентства, основна функція якого полягатиме в закритті проблемних банківських установ. Завершиться цей процес прийняттям і застосуванням європейськими країнами складної схеми гарантування депозитів, покликаної запобігти масовим панічним вилученням банківських вкладів [25].

У цьому контексті заслуговує на увагу тенденція переходу багатьох європейських країн до інтегрованих систем регулювання фінансового сектору шляхом повного або часткового об'єднання функцій контролю та регулювання ринків банківських послуг, страхових послуг і цінних паперів. Упродовж 2010—2011 рр. відповідні інституційні зміни відбулися у Бельгії, Великобританії, Греції, Ірландії, Литві, Німеччині, Франції та інших країнах (таблиця). Важливий напрям зазначених трансформацій — посилення ролі центральних банків у процесах регулювання та нагляду за діяльністю установ фінансового сектору. На думку багатьох дослідників, виконання центральним банком функцій мегарегулятора має стати новим стандартом глобального регулювання, адже зосередження відповідальності в його межах дає змогу уникнути проблем міжвідомчої координації, втрати часу і “розмивання” повноважень у періоди фінансових потрясінь, оскільки ефективний нагляд за ринковими гравцями може забезпечувати лише кредитор останньої інстанції [26].

Важливим напрямом модифікації інституційно-організаційних механізмів регулювання ринку банківських послуг в умовах глобальної фінансово-економічної нестабільності стало прийняття в багатьох країнах нових законодавчих актів, що вносять істотні зміни у функціонування систем страхування депозитів та механізми регулювання діяльності проблемних банків. Серед найбільш значущих ініціатив слід назвати реформи під егідою Ради фінансової стабільності та Базельського комітету з банківського нагляду. Так, у червні 2009 р. Базельський комітет і Міжнародна асоціація страховиків депозитів за

Таблиця. Реформування систем фінансового регулювання в країнах ЄС у 2010—2011 рр.

Країна	Напрями реформування
Бельгія	Пруденційний нагляд за фінансовим посередниками став функцією центрального банку (National Bank of Belgium). Дотримання біржових правил, розкриття інформації, моніторинг продуктів і соціальний нагляд закріплено за Адміністрацією з регулювання сектору фінансових послуг та ринків (FSMA)
Франція	При центральному банку (Banque de France) створено Управління з пруденційного нагляду, якому передано функції ліцензування та нагляду за банками, платіжними системами, секторами страхових та інвестиційних послуг
Німеччина	Центральному банку (Deutsche Bundesbank) повернено функції нагляду за фінансовим сектором, що з 2002 р. здійснювався Федеральним відомством із нагляду за наданням фінансових послуг (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht)
Ірландія	На базі центрального банку (Central Bank of Ireland) створено єдиний мегарегулятор, завданням якого є контроль діяльності всього фінансового сектору
Литва	Злиття трьох секторних органів регулювання та нагляду в єдиний мегарегулятор (the Supervision Service), створений на базі автономного департаменту центрального банку (Bank of Lithuania)
Португалія	Перехід від секторної моделі до моделі “двох вершин”, у межах якої до центрального банку (Banco de Portugal) перейшов пруденційний нагляд за всіма типами фінансових посередників, а функцію ліцензування передано спеціалізованій установі
Греція	До центрального банку (Bank of Greece) перейшов контроль банків, страхових, факторингових та лізингових компаній, інших посередників, що діють у сфері грошових переказів і валютного обміну. Скоротилися повноваження Служби з нагляду за фінансовими ринками (Capital Market Commission)
Велико-британія	Ліквідовано мегарегулятор Служби з нагляду за сектором фінансових послуг (Financial Services Authority). У складі центрального банку (Bank of England) засновано Службу пруденційного регулювання (Prudential Regulation Authority) з метою забезпечення пруденційного нагляду за депозитними організаціями, страховиками та інвестиційними банками. Створено Орган захисту споживачів та ринків (Consumer Protection and Markets Authority), який регулює діяльність фінансових установ

Джерело: Моисеев С. Р. Модернизация банковского регулирования и надзора: передовой опыт и отечественные перспективы / С. Р. Моисеев [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://2020strategy.ru/g10/documents/32581443.html>; Міщенко С. Удосконалення монетарної політики та регулювання фінансових систем / С. Міщенко // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 5. — С. 25, 26; Барановський О. Сьогодення світового ринку банківських послуг / О. Барановський // Вісник Національного банку України. — 2012. — № 4. — С. 20—22.

дорученням Ради фінансової стабільності затвердили Основоволожні принципи для ефективних систем страхування депозитів, а в січні 2011 р. оприлюднено Методологію оцінювання відповідності систем страхування депозитів, що буде покладена в основу моніторингу національних систем страхування депозитів.

Окремий комплекс заходів стосується розроблення уніфікованих механізмів регулювання діяльності проблемних фінансових установ. У березні 2009 р. Директивою 2009/14/ЄС були внесені поправки до Директиви ЄС 1994 р., відповідно до яких закріплено збільшення для всіх країн-членів з 31 грудня 2010 р. ліміту відшкодування депозитів до 100 тис. євро. Виплата відшкодування має розпочинатися протягом п'яти робочих днів з дати настання страхового випадку та здійснюватися протягом 20 робочих днів з дати початку виплат (з можливістю продовження цього терміну на 10 робочих днів). Одночасно

встановлені жорсткіші вимоги до банків в частині інформування вкладників про систему страхування (гарантування) депозитів [26, с. 84–89].

Основні зміни в механізмі регулювання та нагляду за фінансовим сектором США пов'язані з ухваленням 22 липня 2010 р. Конгресом Закону про реформування фінансового сектору, відомого як закон Додда — Френка (*Dodd-Frank Act*). Зазначений закон чітко розмежував сфери компетенції регуляторів, спростив банківський нагляд та підвищив рівень узгодженості прийнятих рішень і підвітності. Федеральній корпорації зі страхування депозитів США (*Federal Deposit Insurance Corporation, FDIC*) були надані повноваження щодо проведення спеціальних перевірок фінансових організацій, що перебувають під наглядом ФРС, а також банківських холдингових компаній з активами не менше 50 млрд дол. США, якщо рада директорів FDIC встановить, що вони необхідні для визначення фінансового стану організації з метою підготовки до її “впорядкованої” ліквідації. Крім того, за FDIC були закріплені повноваження реалізації програм гарантування зобов'язань, які можуть запроваджуватися в періоди фінансової нестабільності й повинні бути доступні для фінансово стійких банків і банківських холдингових організацій. Розмір страхового відшкодування збільшено до 250 тис. дол. на одного вкладника. Встановлено, що ця норма поширюється на всі страхові випадки, починаючи з 1 січня 2008 р. [27].

Принципове значення має запроваджений у США (вперше у світовій практиці) механізм “виведення з ринку”, або “впорядкованої ліквідації” (*Orderly Liquidation*), великих системно важливих фінансових корпорацій. Реалізацію цих заходів покладено на Федеральну корпорацію страхування депозитів, уповноважену гарантувати борг усіх платоспроможних застрахованих банків і фінансових корпорацій у разі дотримання визначених умов.

З метою моніторингу та запобігання системним ризикам у США в липні 2010 р. було створено Раду з нагляду за фінансовою стабільністю (*Financial Stability Oversight Council*), яка повинна розробляти рекомендації для всіх регуляторів, зокрема ФРС, щодо вимог капіталу, ліквідності, левереджу, управління ризиками, а також правил поведінки великих фінансових корпорацій на ринку. Незалежним органом регулювання та нагляду стало також Бюро фінансового захисту споживачів (*Consumer Financial Protection Bureau*), завдання якого полягає в захисті споживачів від неякісних продуктів і недобросовісних дій, а також у наданні їм повної інформації про фінансові організації та послуги.

Глобальна фінансово-економічна криза зумовила посилення повноважень ФРС. Нині Рада керуючих ФРС офіційно зобов'язана здійснювати моніторинг та усувати загрози фінансовій стабільності в країні. З цієї метою створено спеціальну посаду віце-голови ФРС із питань нагляду, який призначається президентом США і кожні півроку звітує перед Конгресом про

виконання своїх основних функцій — розроблення рекомендацій раді щодо нагляду та регулювання у фінансовій сфері.

Стосовно системи регулювання фінансового сектору України, то питання реорганізації чинної секторної моделі та створення мегарегулятора обговорювались у професійних і наукових колах як до початку фінансової кризи, так і в посткризовий період. Зокрема, пропонувалося чотири варіанти розвитку зазначеної системи:

- 1) реформування наявних регуляторних інститутів (НБУ, НКЦПФР, Нацфінпослуг) шляхом посилення їхньої незалежності;
- 2) створення окремого мегарегулятора;
- 3) формування мегарегулятора при Національному банку України;
- 4) запровадження двох окремих органів регулювання та нагляду [28].

Однак після прийняття у 2011—2012 рр. низки нормативних актів була підтверджена доцільність подальшого використання в Україні моделі секторного регулювання фінансового ринку [29, с. 17]. Водночас у результаті ухвалення у березні 2012 р. Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” [30] поряд із НБУ, НКЦПФР та Нацфінпослуг з’явився ще один регулятор фінансового ринку — Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, метою якого є сприяння підвищенню операційної та економічної ефективності роботи з проблемними банками. Згідно з цим законом органи державної влади та Національний банк України не мають права втручатися в діяльність Фонду, спрямовану на реалізацію законодавчо закріплених за ним функцій і повноважень. Передбачається збільшення його фінансування за рахунок розширення джерел формування коштів та встановлення їх мінімального обсягу, що не може бути нижчим за 2,5 % суми гарантованих Фондом коштів вкладників. Відповідно до ст. 22 зазначеного закону, розмір базової річної ставки регулярного збору до Фонду збільшено вдвічі для національної валюти та більш як утричі для іноземної, що стимулюватиме залучення в банківську систему гривневих ресурсів. Крім того, спрощено процедуру зміни максимального розміру відшкодування коштів за вкладом фізичних осіб, що нині може коригуватися не шляхом внесення змін до закону (як було раніше), а рішенням адміністративної ради Фонду. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи проценти, але не більше суми, встановленої його адміністративною радою [30].

Таким чином, інституційна зміна сучасної світової економіки спрямована на впорядкування глобальних фінансів та ліквідацію диспропорцій, що виникли в процесі дерегулювання фінансових ринків. Важливим напрямом трансформації є модифікація систем та інструментів регулювання з метою запровадження антикризових механізмів, здатних нейтралізувати дію зовнішніх шоків, а саме:

— становлення глобальної системи регулювання та нагляду за фінансовим сектором шляхом перегляду функцій наявних і створення нових наднаціональних інституцій та організацій;

- перехід багатьох країн до інтегрованих систем регулювання фінансового сектору шляхом повного або часткового об'єднання функцій контролю й регулювання ринків банківських послуг, страхових послуг та цінних паперів;
- посилення ролі центральних банків у процесах регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ та організацій (з 27 країн — членів ЄС центральні банки беруть безпосередню участь у регулюванні та нагляді в 19 країнах, а єдиний регулятор, створений на базі центрального банку, функціонує у 8 країнах);
- модернізація систем страхування вкладів та механізмів регулювання діяльності проблемних банківських установ шляхом прийняття нових законодавчих актів, що вносять істотні зміни у функціонування систем страхування депозитів і механізми запобігання та врегулювання неспроможності банків, підвищення розміру страхового відшкодування тощо.

Урахування основних тенденцій інституційної зміни світової економіки за умов фінансової глобалізації засвідчує, що найважливішими напрямками поліпшення системи регулювання та нагляду за ринком банківських послуг в Україні повинні стати: вдосконалення регуляторної діяльності НБУ в частині зменшення впливу політичних та комерційних чинників; перегляд функцій банківського нагляду в напрямі забезпечення оперативності та адекватності оцінювання погіршення фінансового становища банківських установ; розроблення та реалізація процедур макропруденційного нагляду задля відстеження ризиків фінансової стабільності; поліпшення базових засад рефінансування банківської системи з метою активізації інвестиційних процесів у національній економіці; запровадження міжнародних стандартів банківської діяльності та гармонізація вітчизняних і міжнародних регулятивних норм, зокрема Базельських рекомендацій II та III.

Водночас спроби міжнародного співтовариства посилити контроль розвитку фінансового сектору натрапляють на протидію потужних угруповань глобального бізнесу. Практика засвідчує, що “фінансові бульбашки” мають тенденцію до відновлення у посткризовий період. Так, за розрахункам Ради з фінансової стабільності, обсяг тіньових фінансових операцій у 2011 р. перевершив докризовий рівень і досягнув 67 трлн дол. США, перевищивши світовий ВВП [31]. Ідеться про те, що накопичені на сьогодні диспропорції глобальної економіки унеможливають її реформування без ліквідації глибинних причин фінансiалiзацiї. Зазначені процеси доводять необхідність радикальних змін в інституційному облаштуванні світової фінансової системи й актуалізують подальші наукові дослідження і практичні заходи в цій царині.

Список використаних джерел

1. *Ещенко П. С.* Куда движется глобальная экономика в XXI веке? / П. С. Ещенко, А. Г. Арсеенко. — К. : Знання України, 2012. — 479 с.
2. *Базилевич В. Д.* Современная экономическая теория: в поисках новой парадигмы / В. Д. Базилевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. : економіка. — 2013. — № 4 (145).

3. Барановський О. І. Економіка “мільних бульбашок” / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. — 2008. — № 4. — С. 45—68.
4. Барро Р. Дж. Экономический рост / Роберт Дж. Барро, Хавьер Сала-и-Мартин ; пер. с англ. М. Моисеева, О. Капустиной. — М. : Бином : Лаборатория знаний, 2010. — 824 с.
5. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия / У. Бек ; пер. с нем. А. Григорьева, В. Седелника — М. : Прогресс-Традиция : Территория будущего, 2007. — 464 с.
6. Бергер П. Многоликая глобализация: культурное разнообразие в современном мире / П. Бергер, С. Хантингтон ; пер. с англ. В. В. Сапова под ред. М. М. Лебедевой. — М. : Аспект Пресс, 2004. — 379 с.
7. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. — 2009. — № 1. — С. 4—18.
8. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць ; НАН України, Ін-т економіки та прогнозування. — К., 2009. — 864 с.
9. Глазьев С. Ю. Мировой экономический кризис как процесс смены технологических укладов / С. Ю. Глазьев // Вопросы экономики. — 2009. — № 3. — С. 26—32.
10. Гриценко А. А. Институциональная архитектура: предмет, основные законы, методология / А. А. Гриценко // Научные труды ДонНТУ. Сер. : экономическая. — 2006. — Вып. 103-1. — С. 31—37.
11. Кругман П. Возвращение Великой депрессии? / П. Кругман. — М. : Эксмо, 2009. — 336 с.
12. Мищенко С. В. Механизмы координации денежно-кредитной и налогово-бюджетной политики / С. В. Мищенко // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. — 2012. — № 2. — С. 16—26.
13. Науменкова С. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектору / С. Науменкова // Вісник Національного банку України. — 2011. — № 12. — С. 4—11.
14. Rodrik D. Institutions Rule: The Primacy of Institutions Over Geography and Integration in Economic Development / D. Rodrik, A. Subramanian, F. Trebbi // Journal of Economic Growth. — 2004. — No. 9. — P. 131—165.
15. Доклад Стиглица. О реформе международной валютно-финансовой системы: уроки глобального кризиса // Доклад Комиссии финансовых экспертов ООН. — М. : Междунар. отношения, 2010. — 328 с.
16. Филипенко А. С. Экономическая глобализация. Истоки и результаты : науч. изд. / А. С. Филипенко. — М. : Экономика, 2010. — 511 с.
17. Fisher S. Modern Hyper- and High Inflation / S. Fisher, R. Sahay, C. A. Vegh // NBER Working Paper Series. — 2002. — January. — P. 8930.
18. Шишков Ю. Регионализация и глобализация мировой экономики: альтернатива или взаимодополнение? / Ю. Шишков // Мировая экономика и международные отношения. — 2008. — № 8. — С. 3—20.
19. World Development Report 1999/2000. Entering the 21st Century / The World Bank. — N. Y. : Oxford University Press, 2000. — 300 p.
20. Trade and Development Report, 2009. — Geneva : UNCTAD, 2009. — 218 p.
21. Данилов Ю. Финансовая архитектура посткризисного мира: эффективность и/или справедливость? / Ю. Данилов, В. Седнев, Е. Шипова // Вопросы экономики. — 2009. — № 11. — С. 4—17.

22. *Гражевська Н. І.* Економічні системи епохи глобальних змін / Н. І. Гражевська. — К. : Знання, 2008. — 431 с.
23. Basel III and European Banking: its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation // McKinsey Working Papers on Risk. — 2010. — № 26. — Р. 4–7 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mckinsey.com/media/mckinsey/dotcom/client_service/Risk/Working%20papers/26_Basel_III_and_European_banking.ashx.
24. Regulation (EU) No 1093/2010 of the European Parliament and of the Council // Official Journal of the European Union. — 2010. — November [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBAen.pdf?42f904af0283ca7db70043b7598c7c3f>.
25. Министры Евросоюза сделали ЕЦБ главным регулятором банков [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bfm.ru/news/202342>.
26. Модернизация банковской системы РФ: Россия и международная практика : материалы IX Международного банковского форума “Банки России — XXI век”. — М. : Ассоциация региональных банков России (Ассоциация “Россия”), 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bfi.ru/site/rus/develop/sochi2011_rus.pdf.
27. The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (HR 4173) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=111_cong_bills&docid=fi4173enr.txt.pdf.
28. Консультації щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором України (Зелена книга) / Національний банк України // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Publication/others/zelena_kniga.pdf.
29. *Козьменко С.* Реформа національної системи гарантування вкладів: ключові положення та перспективи розвитку / С. Козьменко, І. Школьник, Т. Савченко // Вісник Національного банку України. — 2012. — № 6. — С. 14–21.
30. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.
31. Global Shadow Banking Monitoring Report. — 18 November, 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_121118c.pdf.